ביצה פרק ראשון ביצה

דפחיא. כמו דפעיל[ה]. הנולדים מן התרנגולת היה שפועה בלידתה: **פשיעא.** דמקח טעות הוא דהא בהדיא אמר ליה דפחיא: **דלריכן.** לשון מכושלות כל לרכן כמו לרבת (ויקרא יג) כויה וכשול: **ונפקא מינה.** בין מאן דבעי להו לאכילה בין מאן דבעי להו לאפרוחים: **למיתבא ליה דביני ביני.** להחזיר לו דמי מעלה שבין ביני דפחיא לביני דשחוטה. ואי בעי להו לאכילה אין המקח בטל דהא בני אכילה נינהו אלא שאלו יפיס מהם ויחזיר לו דמי מעליותן: **קא משמע לן.** רבי אמי דקתם מאן דבעי ביני דפחיא לאפרוחים בעי להו ואין אלו שוין לו כלום: **דדכרא.** שילדתן תרנגולת מתרנגול ולא נתחממה מן הקרקע לקולטן בלא זכר: **דספגא מארעא.** מתחממת בקרקע ויולדת ביצים ואותן ביצים אין מגדלות אפרוחים: **ספגא.** קולטת ביצים כשמתפרפרת בקרקע. וכשמוך לקמן אמר כל היכא דליכא זכר לא ספגא מארעא כלומר אינה קולטת ביצים מן הקרקע אלא מן הזכר. ואינו אלא לשון שפוי טמוני חול (דברים לג): **עם יציאת רוכב נגמרה.** ולענין י"ט אתמר דאם יצאה רוכב מערב י"ט ומחזיר בתוך מעיה וילדתה בליל מותרת דהויא לה כאילו נולדה מאתמול: **כדרבי יוחנן.** דאמר לקמן הכי: **ואי בעיים אימא.** רב לאפוקי מדר' יוחנן אתא ועם יציאתה דקאמר עם יציאת כולה ולמעוטי יציאת רוכב: **מעורות.** מחוברות: **נכלא עוף טהור.** מטמאה האוכלה לטמא בגדים שהוא לבוש בשעת בליעתה ואין לה טומאת מגע ומשא ובמסכת נדה (דף נא.) יליפינן לה. והאוכל אחד מן הדברים הללו ממנה: **מן השלל של ביצים.** כשהן כבושין וקלולין וקבועין בשדרה כלומר האוכל אותם ביצים בעודן מעורין בגידין: **מן הגידין.** וקסבר אין בגידין בטומן טעם[ו]: **שלל.** בשט"מ כמו שלל של כוכסין (שבת דף מח.): **כשר שנתלש מן החי.** לאו נבלה היא: **מן האשכול.** מבשר השדרה שהביצים אדוקים שם: **שהמחה את החלב.** המיך את השומן וגמעו טמא. ובהעור והרוטב (חולין דף קכ.) פרכינן והא אכילה כמיכה ביה[ז] ואמר רבי שמעון בן לקיש הנפש[ח] לרבות את השומה והכא כמיכ ונפש אשר תאכל נבלה[ט] וכנבלת עוף טהור תמוקה בת"כ[י]: **מאן תנא מן השלל של ביצים טהור.** אלמא לאו בשר הוא דלא כר' יעקב: **אלא לענין אסורה.** דאע"ג דלאו בשר ניהו אסר לה מדרבנן הואיל וקרובים להיות בשר ואיכא למגזר משום בשר בחלב אבל לענין טומאה לא דלאו בשר ניהו דלעולם: **וכי תימא לענין טומאה** (א) **נגזור.** דלטומו מדרבנן כי היכא דגזרינן לענין איסורא: **אפוקי טומאה הוא.** דאיכא הפסד טהרות: **ואפוקי טומאה מדרבנן לא מפשינן.** ואע"פ שגזרו בטומאות המקומות הרבה ליכא למימר הכא נמי נגזור דלא ניחא לן דלפסו בטומאות: **ואיכא דאמרי** דאשכול דקיפא הוה משמע ליה דרב יוסף ביצים המעורות בגידין ושלל הוה משמע ליה שאין מעורות כל כך כמו אותן הגמורות קרובות לגמא בהן קליפה הלבנה שאינם דבקות יפה אלא מעט: **מאשכול גופיה.** בשר הדבוק בשדרה והביצים אדוקין בו: **נולד ביום.** נקבותיו יולדות ביום: **עטלף.** קלב"א שור"ן בלע"ז: **מערב יום טוב.** בין השמשות דשוב לא ילדה אלא בלילה: **הביצים.** קודם עלות השחר. והאי דנקט רבותא קמ"ל דאע"ג דבדק ולא מצא בליכא למתליה בטולה בחול אפילו הכי מותרת דסמכינן אבריאתא דקתני כל שתשמישו ביום נולד ביום והא ודאי לא ילדתו בלילה: **אימר יצאה רוכב וחזרה הוא.** ואע"ג דמילתא דלא שכיחא היא מנו דפשיטא לן דאינה יולדת בלילה תלינן בה: **כדספגא מארעא.** והיא יולדת אף בלילה: **אי הכי.** היכי שריא אימא מארעא ספגא וילדה בליל יום טוב:

דפחיא למאן יהבו ליה ביעי דשחוטה אתא לקמיה דרבי אמי אמר להו מקח טעות הוא והדר פשיטא מהו דתימא האי לאכילה קא בעי להו והאי דקאמר דפחיא משום דצריבן למאי נפקא מינה למיתבה ליה ביני ביני קמ"ל ההוא דאמר להו ביעי דדכרא למאן ביעי דדכרא למאן יהבו ליה ביעי דספגא מארעא אתא לקמיה דרבי אמי אמר להו מקח טעות הוא והדר פשיטא מהו דתימא האי לאכילה קא בעי להו והאי דקאמר דדכרא משום דשמינן טפי למאי נפקא מינה למיתבא ליה ביני ביני קמ"ל ואי בעית אימא מאי עם יציאתה נגמרה עם יציאת רובה וכדרבי יוחנן דא"ר יוחנן [א]ביצה שיצאה רובה מערב יום טוב וחזרה מותרת לאכלה ביום טוב ואיכא דאמר מאי עם יציאתה נגמרה עם יציאת כולה נגמרה עם יציאת כולה אין אבל רובה לא ולאפוקי מדר' יוחנן גופא השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאכלן בחלב ר' יעקב אומר אם היו מעורות בגידין אסורות מאן תנא להא דת"ר [ב]האוכל מנבלת עוף טהור [ג]מן השלל של ביצים מן העצמות ומן הגידין ומן הבשר שנתלש מן החי טהור מן האשכול של ביצים מן הקורקבן ובני מעיין או שהמחה את החלב וגמעו טמא מאן תנא מן השלל של ביצים טהור אמר רב יוסף דלא כרבי יעקב דאי כר' יעקב האמר אם היו מעורות בגידין אסורות אמר ליה אביי ממאי דלמא עד כאן לא קאמר רבי יעקב התם אלא לענין אסורא אבל לענין טומאה לא וכי תימא לענין טומאה נמי נגזור אפושי טומאה הוא ואפושי טומאה מדרבנן לא מפשינן ואיכא דאמרי מאן תנא מן האשכול של ביצים טמא אמר רב יוסף ר' יעקב היא דאמר אם היו מעורות בגידין אסורות א"ל אביי ממאי דאשכול מהנך דתליא באשכול דלמא אשכול גופיה וכי תימא אשכול גופיה מידי דהוה אקורקבן ובני מעיין דאע"ג דבשר נינהו כיון דאיכא אינשי דלא אכלי איצטריך לאשמועינן הכא נמי כיון דאיכא אינשי דלא אכלי איצטריך לאשמועינן [ד]ת"ר כל שתשמישו ביום [ה]נולד ביום כל שתשמישו בלילה נולד בלילה כל שתשמישו בין ביום ובין בלילה נולד בין ביום ובין בלילה כל שתשמישו ביום נולד ביום זו תרנגולת כל שתשמישו בלילה נולד בלילה זו עטלף כל שתשמישו בין ביום ובין בלילה אדם וכל דדמי ליה אמר מר כל שתשמישו ביום נולד ביום זו תרנגולת למאי נפקא מינה לכדרב מרי בריה דרב כהנא דאמר רב מרי בריה דרב כהנא [ו]בדק בקנה של תרנגולין מערב יום טוב ולא מצא בה ביצה ולמחר השכים ומצא בה ביצה מותרת והלא בדק אימר לא בדק יפה יפה ואפילו בדק יפה אימר יצתה רובה וחזרה הואי וכדר' יוחנן איני והא אמר ר' יוסי בן שאול אמר רב בדק בקנה של תרנגולת מערב יו"ט ולא מצא בה ביצה ולמחר השכים ומצא בה ביצה אסורה התם בדספנא מארעא אי הכי דרב מרי נמי אימא מארעא ספנא בדאיכא זכר בהדה בדאיכא זכר נמי אימא מארעא ספנא אמר רבינא גמירי כל היכא דאיכא זכר לא ספנא מארעא ועד כמה אמר רב גמדא משמיה [ז]דרב כל היכא

דשמעה

ומצא בה ביצים גמורות וכו' ר' יעקב אומר אם היו מעורות בגידין אסורות. תימה כיון דגמורות כילד היו מעורות ופירש הקונטרס דגמורות קאי אחלמון אבל לא נתקשה עדיין הספורת מכמוך רק הקרום על כן קאי רבי יעקב וקאמר אם היו מעורות ולפי הספרים דלא גרסי גמורות ניחא והכי גרסינן ומצא בה ביצים מותרות לאכלן בחלב רבי יעקב אומר כו':

דשמעה

מסורת הש"ס

א) [ותוספתא פ"ח], ב) כמורות מ., ג) [בכמורות לחיתא יולד וכן בכל יולד דהכא לחיתא אם יולד], ד) [נ"ל רבא עיין בנ"ק עב ע"א וכן הגיה בעל מדה"ד], ה) [עי' יבמות מב עיריכין עה:], ו) [פסחים כב.], ז) [ויקרא ז], ח) [שם], ט) [שם יח], י) [אחרי פרק יג].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וכי תימא לענין טומאה נמי נגזור:

גליון הש"ם

גמ' מן השלל של ביצים. עיין מגחות דף ע ע"א תוס' ד"ה ביני ביני נגילות: שם אמר רב נחמיא משמי' דרב. נ"ל רבא. עדר הדורי בהקדמי אות ד':

לעזי רש"י

בשט"א. הכלבה (תפירה נסה). קלב"א שורי"ן. עטלף.

עין משפט נר מצוה

מז א טוש"ע א"ח סי' תקיג סעיף ו:

מח ב מי' פ"ג מהל' שאר אבות הטומאה הלכה י:

מט ג טוש"ע א"ח סי' תקיג סעיף ו:

רבינו חננאל

דפעיא למאן, והבו ליה ביעי דשחוטה, ואמר ר' אמי מקח טעות הוא והדר. ואמרינן פשיטא, מהו דתימא האי לאכילה בעי להו, והאי דקאמר דפעיא משום (דצריכין) (דצריכן) טפי, למאי נפקא מינה למיתבא ליה דביני ביני, קמ"ל. ההוא דאמר ביעי דדיכרא למאן, והבו ליה ביני דספנא מארעא, וא"ר אמי מקח טעות הוא והדר. איבא דאמרי מאי עם יציאתה נגמרה, עם יציאת כולה אין, עם יציאת רובה לא. ולאפוקי מדר' יוחנן דאמר ביצה שיצאתה רובה מערב יום טוב וחזרה מותרת לאוכלה ביו"ט. תניא השוחט תרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאוכלן בחלב. ר' יעקב אומר אם היו מעורות בגידין אסורות. פירוש, כלומר בשר הם. והתניא האוכל מנבלת עוף טהור מן השליל של ביצים מן העצמות ומן הגידים ומן הבשר שנתלש מן החי טהור. הנה השליל של ביצים אע"פ שהוא מעורה בגידים טהור, כלומר אינו בשר. ואוקימנא דלא כר' יעקב. אבל האוכל מן האשכול של ביצים ומן הקרקבן ומבני מעים או שהמחה את החלב וגמעו טמא, ופשוטה היא. אפושי, פירוש להרבות. ת"ר כל שתשמישו ביום יולד ביום, תרנגולת. תשמישו בלילה יולד בלילה, עטלף. תשמישו בין ביום בין בלילה יולד בין ביום בין בלילה, אדם וכל מילי. למאי נפקא מינה לכדרב מארי, דאמר בדק בקנה של תרנגולין מערב יו"ט ולא מצא בה ביצה ובשחר השכים ומצא בה ביצים מותרות, אימר יצתה רובה וחזרה הואי, וכר' יוחנן. איני והאמר ר' יוסי בן שאול אמר רב בדק בקנה של תרנגולת מערב יום טוב ולא מצא בה ביצה, ובשחר השכים ומצא בה ביצה אסורה. ואוקימנא התם בדספנא בארעא. אמר רבינא גמירי כל היכא דאיכא זכר ואפילו בחצר אחרת דשמעה קליה ביממא לא ספנא מארעא.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com